

**Катерина ЯЦЕНКО**

*здобувачка вищої освіти, спеціальність ДЗ «Менеджмент»  
Миколаївський національний аграрний університет*

*Науковий керівник:*

**Наталія ПОТРИВАЄВА**

*доктор економічних наук, професор,  
Миколаївський національний аграрний університет*

## **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ ВІДНОВЛЕННІ ЗРУЙНОВАНИХ АКТИВІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ**

В умовах глобалізації та воєнного стану в Україні бухгалтерський облік при відновленні зруйнованих активів набуває особливого значення, оскільки забезпечує не лише фіксацію втрат, але й основу для прийняття рішень щодо відновлення виробничої діяльності підприємств. Цифровізація облікових процесів дозволяє оптимізувати оцінку пошкоджень, документування та податкове планування, мінімізуючи адміністративне навантаження та підвищуючи точність даних. Однак актуальні проблеми в цій сфері пов'язані з нестабільністю законодавства, труднощами в інвентаризації та браком ресурсів для впровадження цифрових інструментів, що вимагає комплексного підходу до реформування облікової системи.

Однією з ключових проблем є оцінка та облік втрат основних засобів в умовах воєнних дій, де підприємства стикаються з необхідністю швидкого фіксування пошкоджень для претензій на компенсацію. Під час воєнного стану втрати активів трактуються як витрати, з припиненням амортизації та коригуванням податку на додану вартість без обов'язкового коригування при форс-мажорі [1, с. 6]. Інвентаризація стає обов'язковою процедурою з документальним підтвердженням, що включає акти огляду та фотофіксацію, але в умовах окупації чи мінних полів це ускладнюється, призводячи до порушення принципу безперервності діяльності. Цифровізація може вирішити ці виклики через автоматизацію збору даних, наприклад, за допомогою мобільних додатків для моніторингу стану активів, що дозволяє інтегрувати інформацію з державних реєстрів і супутникових знімків для точної оцінки. Дослідження показують, що в аграрному секторі, який формує близько 10% ВВП України, воєнні втрати призвели до зменшення посівних площ зернових культур на 33,65% та поголів'я великої рогатої худоби на 17,5% у 2023 році порівняно з довоєнним періодом, що вимагає перегляду облікових політик для відновлення [2, с. 5]. Такі зміни впливають на фінансову звітність, де знецінення активів потребує переоцінки за моделями вартості, з урахуванням воєнних ризиків у ставках дисконту та прогнозах грошових потоків [3].

До того ж, одним з проблемних аспектів сьогодення є оподаткування при

відновленні зруйнованих активів, де система обліку та контролю відіграє роль у мінімізації податкових ризиків. Підприємствам рекомендується впроваджувати дворівневу модель: на першому рівні – взаємодія з державою через онлайн-платформи для подачі звітності про втрати, на другому – внутрішня автоматизація для оптимізації витрат. Опитування аграрних підприємств Миколаївської області, що беруть участь у проєкті «Територія високої податкової довіри», продемонструвало ефективність консультацій з податкових менеджерів для документації руйнувань, зменшуючи тим самим адміністративне навантаження на 20-30% [1, с. 9]. У контексті глобалізації впровадження концепцій кругової економіки, таких як переробка відходів і відновлювальні ресурси, стає перспективою для відновлення, але низькі інвестиції в науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи – лише 0,3% від витрат – ускладнюють облік інвестиційних потреб [2, с. 8]. Цифрові інструменти, як хмарні сервіси для аналізу даних, дозволяють моделювати сценарії відновлення, інтегруючи інформацію про зруйновані ферми, техніку та склади, що призводить до зниження виробництва та експорту на 33% доходів у 2023 році [2, с. 7]. Проблема обліку в окупованих територіях полягає в суперечності з національними стандартами, де пропонується використання окремих рахунків та припинення амортизації, з обов'язковим оновленням планів корисного використання активів [3, с. 5].

Цифровізація обліку при відновленні активів також сприяє посиленню внутрішнього контролю, дозволяючи в реальному часі виявляти відхилення у даних, запобігати помилкам та автоматизувати аудиторські перевірки, що особливо важливо для аграрних підприємств з сезонними циклами виробництва та розпорошеними активами. Це створює основу для прозорого управління ресурсами, де автоматизовані звіти допомагають у швидкому коригуванні планів, залученні зовнішнього фінансування, формуванні резервів на майбутні ризики та підтримці безперервності бізнес-процесів, забезпечуючи загальну стійкість бізнесу в умовах невизначеності та глобальної конкуренції.

Виклики цифровізації в обліку при відновленні включають опір персоналу змінам та брак цифрової грамотності, особливо в сільських районах, де інфраструктура не дозволяє повноцінне використання IoT для автоматичного збору даних. Перспективи полягають у розвитку адаптивних стратегій, де цифрова трансформація підвищує стійкість підприємств до зовнішніх шоків, дозволяючи дистанційний контроль та швидке реагування. Порівняльний аналіз з міжнародним досвідом, наприклад, Німеччини, де доказ втрат активів відбувається без детальної оцінки, підкреслює необхідність гнучких механізмів в Україні [1, с. 8]. У аграрному секторі, де 50% підприємств були збитковими у 2023 році через руйнування інфраструктури, впровадження кругової економіки вимагає обліку екологічних переваг, як біогаз та органічне землеробство, для інвестиційного планування [2, с. 8]. Амортизація та переоцінка в умовах агресії ускладнені ризиками, тому моделі вартості повинні включати воєнні фактори, з фокусом на витратній моделі для точної фіксації [3, с. 6].

У процесі цифрової трансформації бухгалтерського обліку при відновленні зруйнованих активів особливу увагу варто приділяти формуванню інтегрованих інформаційних екосистем, які об'єднують дані з різних джерел у єдину платформу для реального часу аналізу та прийняття рішень. Це не лише спрощує процеси інвентаризації та оцінки втрат, але й сприяє створенню сценаріїв прогнозування, де підприємства можуть моделювати різні варіанти відновлення залежно від доступних ресурсів, ринкових умов та потенційних державних програм підтримки. Такий підхід перетворює облік з пасивної функції фіксації на активний інструмент стратегічного управління, дозволяючи аграрним підприємствам швидше адаптуватися до змін, мінімізувати простой виробництва та оптимізувати використання обмежених інвестицій. Крім того, гібридні моделі, що поєднують локальні бази даних з хмарними сховищами, забезпечують безпеку інформації та доступність навіть у віддалених регіонах, сприяючи загальній стійкості сектора в умовах глобальної конкуренції та непередбачуваних криз.

Людський фактор у цифровій трансформації обліку при відновленні зруйнованих активів є критичним, оскільки технології неефективні без адаптації персоналу до нових навичок, як аналіз даних у реальному часі. Інвестиції в навчання дозволяють перейти від рутинних завдань до стратегічного планування, підвищуючи мотивацію та корпоративну культуру. Електронна звітність стає інструментом для прозорості, де інтеграція з державними системами мінімізує помилки та ризики.

Отже, актуальні проблеми ведення бухгалтерського обліку при відновленні зруйнованих активів в умовах цифровізації вимагають подолання бар'єрів через державну підтримку інфраструктури та стандартизацію процесів. Рекомендується впровадження автоматизованих систем для інвентаризації та податкового моніторингу, що забезпечить конкурентні переваги в глобалізованому середовищі.

### **Список використаних джерел**

1. Potryvaieva N., Dubinina M., Cheban Yu., Syrtseva S., Luhova O. Role of accounting and control system in taxation of agricultural enterprises under martial law. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2025. Vol. 29, No. 2. P. 22–33. DOI: <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/2.2025.22>.
2. Shebanin V., Shebanina V., Kormyshkin A., Drobitko A., Potryvaieva N. Circular economy of the agricultural sector: strategies and challenges in the context of globalisation. *Scientific Horizons*. 2024. Vol. 27, No. 9. P. 148–161. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor9.2024.148>.
3. Бондар М. І., Кулик А. Б. Облік основних засобів підприємств та аналіз їхньої вартості в умовах збройної агресії. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32, № 4. С. 112–121. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/2936>.